

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від _____ 20 ____ року м. Тернопіль № _____

Про стратегію запобігання та зменшення вживання тютюнових виробів в Тернопільській області на 2023 — 2026 роки

Відповідно до Закону України „Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення”, статті 6, пункту 6 частини першої статті 13, пункту 1 статті 22, пункту 1 частини першої статті 39, частини першої статті 41 Закону України „Про місцеві державні адміністрації”, Закону України „Про правовий режим воєнного стану”, указів Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 „Про введення воєнного стану в Україні” і № 68/2022 „Про утворення військових адміністрацій”, від 6 лютого 2023 року №58/2023 „Про продовження дії воєнного стану в Україні”, Рамкової конвенції ВООЗ із боротьби проти тютюну, з метою створення ефективного механізму міжсекторальної взаємодії щодо контролю над тютюном на обласному рівні та зменшення поширеності тютюнокуріння серед населення Тернопільської області:

1. Затвердити стратегію запобігання та зменшення вживання тютюнових виробів в Тернопільській області на 2023 — 2026 роки (далі стратегія), що додається.
2. Департаменту охорони здоров'я обласної військової адміністрації та рекомендувати державній установі „Тернопільський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України” забезпечити координацію робіт з виконання стратегії та інформувати обласну військову адміністрацію про хід реалізації її заходів щопівроку до 5 числа місяця, наступного за звітним періодом, протягом 2023-2026 років.

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
№ 195/01.02-01 від 14.04.2023

Сертифікат [58E2D9E7F900307B040000067EF2E00498EA100](#)
Підписувач [Труш Володимир Любомирович](#)
Дійсний з [17.03.2022 15:54:06](#) по [17.03.2024 15:54:06](#)

3. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на заступника начальника обласної військової адміністрації згідно з розподілом обов'язків

Начальник військової адміністрації

Володимир ТРУШ

Віктор Устенко

Світлана Беспоповцева

Ольга Ярмоленко

Лариса Матюк

Сергій Калиняк

Володимир Комінко

Ольга Хвас

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядження начальника
обласної військової адміністрації

№ _____

СТРАТЕГІЯ
запобігання та зменшення вживання тютюнових виробів в
Тернопільській області на 2023 — 2026 роки

I. Вступ

Смертність від неінфекційних захворювань (далі — НІЗ) в Україні становить 86% від загальної смертності населення. Їх частка у загальній структурі хвороб — понад 77%. Високий рівень розповсюдження НІЗ обумовлює не лише високі показники смертності, а й складає основну частину тимчасових та довготривалих втрат працездатності, потребує високовартісного лікування. Усе це обумовлює необхідність посилення профілактики НІЗ з метою збереження здоров'я та потенціалу працездатності здорового населення. У свою чергу високий рівень розповсюдженості НІЗ серед населення області та країни в цілому значною мірою спричинений широким розповсюдженням факторів ризику, серед яких значну частку займає вживання тютюнових виробів. Вживання тютюну є фактором ризику поширення багатьох онкологічних, серцево-судинних та хронічних респіраторних захворювань. Унаслідок хвороб, спричинених курінням, щороку в Україні помирають 85 тис. громадян, що становить 12% від загальної смертності, а втрати ВВП складають 3,2%.

Розуміння цієї проблеми сприяло ратифікації Україною Рамкової конвенції ВООЗ із боротьби проти тютюну (далі — Рамкова конвенція). Зобов'язання щодо реалізації її положень включено до Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Імплементация цих ключових документів на національному рівні призвела до значних змін у законодавстві з контролю над тютюном, які насамперед стосуються реклами, маркування, правил торгівлі та оподаткування.

У грудні 2017 року Верховна Рада України ухвалила план підвищення акцизів на тютюнові вироби відповідно до євроінтеграційних зобов'язань України, згідно з яким до 2025 року тютюновий акциз зростатиме щонайменше на 20% щороку. Таким чином заплановано досягнути мінімального європейського рівня оподаткування сигарет, який становить 90 євро на 1000 штук. У 2020 році в Україні цей податок дорівнював 40 євро на 1000 сигарет. Необхідно відмітити, що реклама тютюнових виробів, зокрема е-сигарет, спрямована у першу чергу на молодь і має іноді прихований характер.

Відсутність належного контролю, а також втручання тютюнової індустрії, яка намагається обійти деякі із законодавчих вимог, створюють певні труднощі

з виконанням чинного законодавства. Так, відсутність належного контролю за заборонаю куріння у громадських місцях призвела до порушень законодавства як фізичними особами (громадянами), так і юридичними особами (заклади громадського харчування). Неоднозначність трактування положень законодавства про заборону реклами тютюнових виробів у точках продажу стала причиною того, що вітрини магазинів та кіосків перетворилися на рекламні майданчики, а неналежний контроль за виконанням заборони про просування тютюну призвів до збільшення кількості промоутерів, які пропонують ті чи інші бренди тютюнових виробів. Також наявні проблеми з виконанням положень про заборону нелегальної торгівлі тютюновими виробами (реалізація товарів без акцизів, без ліцензій, з рук), продажу тютюнових виробів неповнолітнім тощо.

Ефективний контроль за тютюном та обігом тютюнових виробів потребує комплексного міжсекторального підходу, залучення багатьох сторін — міжнародних та урядових організацій, фіскальних та правоохоронних органів, проведення потужної інформаційної кампанії та тривалої роз'яснювальної роботи з боку представників системи охорони здоров'я, влади та неурядових організацій.

За останніми даними Державної служби статистики України, розповсюдженість куріння в Тернопільській області серед осіб віком старших 12 років за 2019 рік склала 13%. Загальна кількість мешканців області, які регулярно вживають тютюнові вироби, перевищує 114 тис. осіб. Водночас від неінфекційних захворювань, розвиток яких спричинений факторами ризику, серед яких куріння є одним з основних, щороку помирають понад 10 тис. людей.

Протягом 2021 року представниками Головного управління Національної поліції в Тернопільській області за куріння у громадських місцях складено 3846 протоколів, сума накладених штрафів складала 171 143 гривні.

Головним управлінням Держпродспоживслужби в Тернопільській області у 2021 році, відповідно до річного Плану заходів державного нагляду (контролю), проведено перевірку трьох суб'єктів господарювання (у семи закладах ресторанного господарства) на предмет дотримання вимог антитютюнового законодавства, за результатами яких, за порушення антитютюнового законодавства, винесено три постанови про накладання стягнень на загальну суму 61000 гривень.

За даними опублікованих аналітичних звітів громадських організацій, що проводили дослідження в регіонах України в рамках реалізації проєкту „Посилення реалізації Рамкової конвенції ВООЗ із боротьби проти тютюну”, встановлено, що найбільша кількість порушень чинного законодавства, спрямованого на боротьбу з тютюнокурінням, виявлена на зупинках автотранспорту, дитячих майданчиках, у підземних переходах. При цьому заклади громадського харчування в основному дотримуються вимог чинного законодавства. У ході дослідження також виявлено факти незаконної торгівлі тютюновими виробами, здебільшого на ринках, що свідчить про недостатній контроль з боку правоохоронних органів та суб'єктів господарювання, які є

власниками ринків. Також встановлено, що більшість торгових точок (супермаркетів, магазинів, кіосків) продають тютюнові вироби та намагаються просувати їх усіма можливими способами: виставляють пачки на видноті та яскраво оформлюють тютюнові викладки, пропонують знижки, розміщують товар на рівні дитячих очей, тощо.

Усі вищевказані чинники разом підривають реалізацію положень Рамкової конвенції в Україні та не дозволяють повністю захистити громадян від шкідливого впливу тютюну, запровадити ефективні превентивні заходи та створити умови для тих, хто хоче позбутися тютюнової залежності.

З огляду, на те, що тютюнові компанії розгорнули агресивну рекламну кампанію для приваблення споживачів до використання тютюнових виробів для нагрівання (наприклад пристроями IQOS, Glo), визначення вживання тютюну тільки як куріння може мати обмежене застосування. Через це частина споживачів тютюну, які використовують ці вироби не вважають себе „курцями”, що в корені невірно, адже ризик виникнення різного роду проблем із здоров'ям практично однаковий, як у людей які вживають традиційні форми тютюну, так і у тих, які використовують сучасні методи доставки нікотиновмісних речовин.

Особливо актуальним є питання доступності електронних пристроїв (е-сигарет, IQOS, GLO, вейпів) серед молоді та підлітків. Рекламні кампанії та маркетингові заходи компаній, які займаються реалізацією е-пристроїв, в першу чергу орієнтуються на молодь, маніпулюючи думками про нешкідливість, безпечність, використовуючи підходи що зацікавлюють юнацтво новим девайсом. У торгово-розважальних центрах розташовуються торгові точки, у яких пропонують у комфортних умовах спробувати пристрій, демонструючи що процедура є безпечною як для Вас, так і для ваших близьких.

З огляду на це, з 11 липня 2022 року набула чинності заборона вживання тютюнових виробів для нагрівання у визначених громадських місцях на рівні із сигаретами (заборона куріння тютюну, е-сигарет та кальянів вже діє з 2012 року):

забороняється курити в приміщеннях усіх форм власності;

з 11 липня 2023 року забороняється реклама е-сигарет та рідин до них, а також пристроїв для нагрівання тютюну.

У Тернопільській області та місті Тернополі ситуація в цілому повторює загальноукраїнську. Органи місцевого самоврядування не приймали жодних рішень щодо посилення боротьби з тютюном. Разом з тим, відповідно до статті 8 Закону України „Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення” до повноважень місцевих органів виконавчої влади належать:

реалізація загальнодержавних, регіональних, інших програм щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення;

забезпечення проведення профілактичних і лікувальних заходів, спрямованих на попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення;

організація спостереження та збір відомостей про поширеність вживання тютюнових виробів у відповідному регіоні, проведення запобіжних та профілактичних заходів для обмеження вживання тютюнових виробів серед населення, захисту, насамперед дітей та молоді, від шкідливого впливу тютюнового диму;

інформування населення через засоби масової інформації про шкоду, якої завдає здоров'ю людини вживання тютюнових виробів, про стан захворюваності та смертності, спричинених вживанням тютюнових виробів, у відповідному регіоні та про вжиті запобіжні і профілактичні заходи;

сприяння вирішенню питань щодо фінансового забезпечення лікувально-профілактичних заходів та робіт, пов'язаних з профілактикою захворюваності, спричиненої вживанням тютюнових виробів і шкідливим впливом тютюнового диму, а також лікуванням залежності від тютюну (нікотинової залежності), у тому числі щорічно при формуванні відповідних бюджетів;

здійснення інших повноважень, передбачених Законом.

II. Мета, завдання, очікувані результати реалізації стратегії

Метою стратегії є створення ефективного механізму міжсекторальної взаємодії щодо контролю над тютюном на обласному рівні та зменшення поширеності вживання тютюну серед населення Тернопільської області не менш ніж на 5% щороку протягом терміну реалізації стратегії.

Завданнями стратегії є:

- 1) створення координаційного механізму за дотриманням законодавства у сфері тютюнокуріння на обласному рівні;
- 2) посилення заходів з нагляду та контролю за дотриманням чинного законодавства у сфері контролю за тютюном (посилення контролю у закладах громадського харчування щодо виконання Закону про заборону куріння у громадських місцях, зокрема щодо куріння кальянів);
- 3) підвищення обізнаності про шкідливий вплив тютюну на здоров'я та соціальний-економічний добробут людини (насамперед молоді), про чинне антитютюнове законодавство шляхом проведення медіазаходів та акцій до щорічного Всесвітнього дня без тютюну 31 травня та Міжнародного дня відмови від куріння;
- 4) запобігання початку куріння серед дітей/підлітків та зниження поширеності куріння серед населення Тернопільської області;
- 5) зниження впливу вторинного тютюнового диму в громадських і на робочих місцях;
- 6) сприяння та модерація місцевих ініціатив (на всіх рівнях місцевого самоврядування) з метою встановлення додаткових обмежень або впровадження місцевих стимулів у сфері запобігання поширенню куріння.

Очікувані результати реалізації стратегії:

- 1) створено робочу групу з контролю за курінням при державній установі „Тернопільській обласній центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України”;

2) посилено заходи з нагляду та контролю за дотриманням чинного антитютюнового законодавства;

3) посилено контроль у закладах громадського харчування щодо виконання законодавства про заборону куріння у громадських місцях, зокрема щодо куріння кальянів. Кількість проведених Головним управлінням Держпродспоживслужби у Тернопільській області перевірок, ініційованих громадянами та волонтерами, зросла на 20%;

4) посилено інформаційно-просвітницьку роботу серед населення щодо відповідальності за продаж тютюнових виробів неповнолітнім;

5) підвищено обізнаність населення про шкідливий вплив тютюну на здоров'я та соціально-економічний добробут. Рівень обізнаності, за даними опитувань, зріс не менш ніж на 30%;

6) запобігання початку куріння серед дітей/підлітків;

7) зниження поширеності тютюнопаління в області на 5% щороку протягом терміну реалізації стратегії;

8) зниження впливу пасивного куріння серед населення;

9) проведення моніторингу дотримання законодавства у сфері тютюнопаління.

Заходи щодо реалізації стратегії про запобігання та зменшення вживання тютюнових виробів в Тернопільській області на 2023 — 2026 роки.

**Директор департаменту охорони
здоров'я військової адміністрації**

Ольга ЯРМОЛЕНКО

Андрій Шабага

Додаток
до стратегії запобігання та зменшення
вживання тютюнових виробів в
Тернопільській області на 2023 — 2026 роки
(розділ II)

ЗАХОДИ

Щодо реалізації стратегії про запобігання та зменшення вживання тютюнових виробів в Тернопільській області на 2023 — 2026 роки

Завдання	Заходи щодо реалізації стратегії про запобігання та зменшення вживання тютюнових виробів в Тернопільській області	Індикатор виконання	Відповідальні виконавці	Термін виконання
1. Посилення заходів з нагляду та контролю за дотриманням чинного антитютюнового законодавства	1. Проведення моніторингу закладів громадського харчування	проведено 10 моніторингових візитів щопівроку	Головне управління Держпродспоживслужби в Тернопільській області (за згодою), неурядові організації (за згодою)	щопівроку
	2. Проведення моніторингу закладів та адміністративних установ і накладення стягнень на фізичних осіб — підприємців	проведено 10 моніторингових візитів щопівроку	Управління патрульної поліції в Тернопільській області (за згодою), Головне управління Національної поліції в Тернопільській області (за згодою), неурядові організації (за згодою), Головне управління Держпродспоживслужби в Тернопільській області (за згодою)	щопівроку
	3. Проведення консультацій з поліцією щодо належного реагування на скарги громадян за куріння у під'їздах	проведено 4 консультації	Управління патрульної поліції в Тернопільській області (за згодою), Головне управління Національної поліції в Тернопільській області (за згодою)	щокварталу

Завдання	Заходи щодо реалізації стратегії про запобігання та зменшення вживання тютюнових виробів в Тернопільській області	Індикатор виконання	Відповідальні виконавці	Термін виконання
	багатоквартирних житлових будинків		згодою), ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою), неурядові організації (за згодою)	
	4. Проведення моніторингу виконання заборони реклами та спонсорства тютюнових виробів	проведено моніторингові візити	Головне управління Держпродспоживслужби в Тернопільській області (за згодою), неурядові організації (за згодою)	щороку
	5. Проведення консультацій з Головним управлінням ДПС у Тернопільській області, щодо виявлення суб'єктів господарювання, які ухиляються від сплати місцевого акцизу та ліцензій на тютюнові вироби	проведено 4 консультації	ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою), неурядові організації (за згодою)	щороку
	6. Проведення роз'яснювальної роботи серед суб'єктів господарювання про дотримання вимог антитютюнового законодавства	не менш ніж 20 суб'єктів	Головне управління Держпродспоживслужби в Тернопільській області (за згодою), ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою), неурядові організації (за згодою)	щороку
	7. Проведення консультацій з поліцією щодо реагування на інформацію про нелегальний продаж тютюнових виробів	проведення консультацій	ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою), Управління патрульної поліції в Тернопільській області (за згодою), Головне управління Національної поліції в Тернопільській області (за згодою)	постійно

Завдання	Заходи щодо реалізації стратегії про запобігання та зменшення вживання тютюнових виробів в Тернопільській області	Індикатор виконання	Відповідальні виконавці	Термін виконання
	8. Проведення перевірок з метою ліквідації незаконної торгівлі тютюновими виробами	проведення 4 перевірок щороку	Управління патрульної поліції в Тернопільській області (за згодою), уповноважені особи органів місцевого самоврядування (за згодою), неурядові організації (за згодою), Головне управління Національної поліції в Тернопільській області (за згодою)	щороку
	9. Проведення роз'яснювальної роботи щодо розміщення інформаційних знаків про заборону куріння у відповідних місцях	розміщено інформаційних знаків в обсязі 70% від загальної потреби	Головне управління Держпродспоживслужби у Тернопільській області (за згодою), ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою), неурядові організації (за згодою)	2023 рік 2026 рік — оновлення або заміна пошкоджених
2. Підвищення обізнаності про шкідливий вплив тютюну на здоров'я та соціально-економічний добробут людини	1. Проведення інформаційно-просвітницької роботи серед батьків (осіб, що їх замінюють) на батьківських зборах	просвітницькою роботою охоплено 70% закладів освіти	департамент освіти і науки обласної військової адміністрації, ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою), неурядові організації (за згодою)	щороку
	2. Проведення роз'яснювальної роботи через засоби масової інформації із власниками та працівниками торговельних і розважальних закладів, що здійснюють продаж тютюнових виробів, про заборону їх продажу особам та особами до 18 років, а також про відповідальність за порушення законодавства	публікації у соціальних мережах, виступи на радіо, телебаченні	сектор ювенальної превенції відділу превенції Тернопільського внутрішнього підрозділу Головного управління Національної поліції у Тернопільській області (за згодою)	щокварталу

Завдання	Заходи щодо реалізації стратегії про запобігання та зменшення вживання тютюнових виробів в Тернопільській області	Індикатор виконання	Відповідальні виконавці	Термін виконання
	3. Розроблення, організація та проведення тренінгів для школярів щодо формування навичок здорового способу життя	тренінгами охоплено 70% закладів освіти	департамент освіти і науки обласної військової адміністрації, ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою), неурядові організації (зазгодою)	щокварталу
	4. Розповсюдження інформаційних буклетів з переліком антитютюнового законодавства щодо куріння в закладах громадського харчування	інформаційною компанією охоплено 10% від загальної кількості закладів громадського харчування	Головне управління Держпродспоживслужби у Тернопільській області (за згодою), ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою)	щороку
	5. Друк листівок, плакатів, буклетів та постерів про негативні наслідки вживання тютюну	надруковано 5000 примірників	ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою)	щороку
	6. Поширення відеороликів, дописів на сайті ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” та сторінці у Фейсбук щодо заборони куріння у громадських місцях, шкоди здоров'ю, тощо	поширено 2 відеоролики, 4 дописи	управління інформаційної політики та комунікації з громадськістю обласної військової адміністрації, ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою), неурядові організації (за згодою)	щороку
	7. Виступи на місцевих теле/радіоканалах	2 виступи	ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою), неурядові організації (за згодою)	щороку
	8. Проведення пресбрифінгів	проведено 2 пресбрифінги	Головне управління Держпродспоживслужби у Тернопільській області (за згодою), ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою)	щороку

Завдання	Заходи щодо реалізації стратегії про запобігання та зменшення вживання тютюнових виробів в Тернопільській області	Індикатор виконання	Відповідальні виконавці	Термін виконання
	9. Проведення інформаційних занять та бесід для учнів 9 — 11 класів	проведено заняття в 10 закладах освіти м. Тернопіль	України” (за згодою), Управління патрульної поліції в Тернопільській області (за згодою), Головне управління Національної поліції в Тернопільській області (за згодою), неурядові організації (за згодою) департамент освіти і науки обласної військової адміністрації, ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою), неурядові організації (за згодою)	щороку
3. Запобігання початку куріння серед дітей/підлітків та зниження поширеності куріння серед населення Тернопільської області	Проведення інформаційних занять для вчителів та учнів 9-11 класів	проведено заняття у 20 закладах освіти	департамент освіти і науки обласної військової адміністрації, ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою), неурядові організації (за згодою)	постійно
4. Зниження вторинного впливу тютюнового диму в громадських і на робочих місцях	1. Друк заборонних знаків (згідно з отриманою потребою)	надруковано заборонних знаків (90% від загальної потреби)	ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою)	щороку

Завдання	Заходи щодо реалізації стратегії про запобігання та зменшення вживання тютюнових виробів в Тернопільській області	Індикатор виконання	Відповідальні виконавці	Термін виконання
	2. Забезпечення встановлення знаків про заборону куріння на зупинках громадського транспорту, дитячих майданчиках, в закладах охорони здоров'я, закладах громадського харчування	виготовлено знаків (50% від загальної потреби)	управління розвитку інфраструктури та дорожнього господарства обласної військової адміністрації	щороку
6. Сприяння та модерація місцевих ініціатив (на всіх рівнях місцевого самоврядування) з метою встановлення додаткових обмежень або впровадження місцевих стимулів у сфері запобігання поширенню вживання тютюну	1. Проведення соціальних інформаційних кампаній на зовнішніх рекламних носіях, радіо та телебаченні про негативні наслідки вживання тютюну та підвищення обізнаності про чинне антитютюнове законодавство (заборона куріння у громадських місцях, шкода здоров'ю)	проведено соціально-інформаційних кампаній 5 разів на рік	ДУ „Тернопільський ОЦКПХ МОЗ України” (за згодою), департамент освіти і науки обласної військової адміністрації	постійно
	2. Виступи на радіо та телебаченні обласних фахівців з проблематики неінфекційної захворюваності	здійснено виступів 5 на рік	запрошені фахівці з охорони здоров'я, провідні експерти департаменту охорони здоров'я обласної військової адміністрації	щомісячно

**Директор департаменту охорони
здоров'я військової адміністрації**

Андрій Шабага

Ольга ЯРМОЛЕНКО